

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

2472
WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTEKÓW W ŁÓDZI
Nr 125 Łódź, ul. Piotrkowska 99
tel. 042 638-07-24, 042 638-07-21
fax 042 638-07-36

1. Obiekt

ZAJEZDNIA II KOLEI ELEKTRYCZNEJ
ŁÓDZKIEJ
PRZY UL. DĄBROWSKIEJ

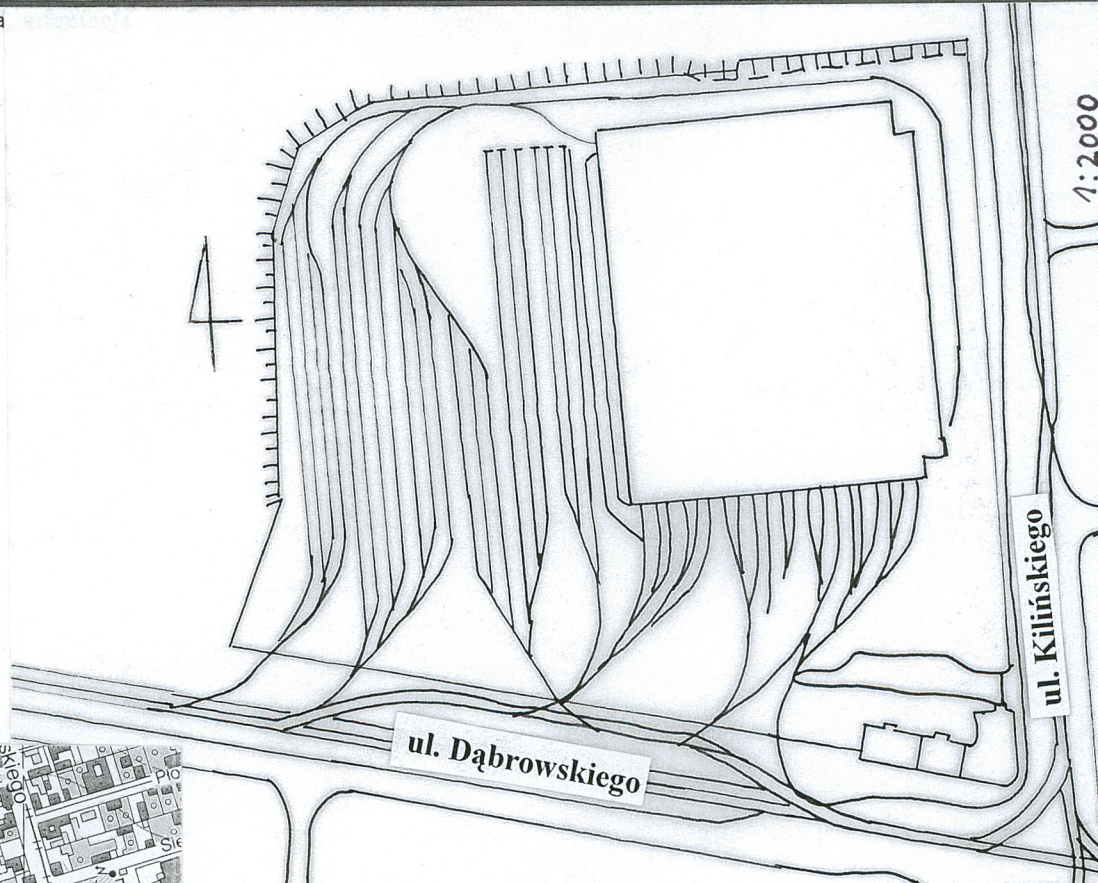
2. Czas powstania

1928 r.,
przeb.
1.60.XX w.

3. Miejscowość

ŁÓDŹ

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja

4. Adres

ul. Kilińskiego 245
dz.313/9
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo łódzkie

gmina loco

6. Poprzednie nazwy miejscowości

-

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo łódzkie

powiat -

8. Właściciel i jego adres
własność prywatna

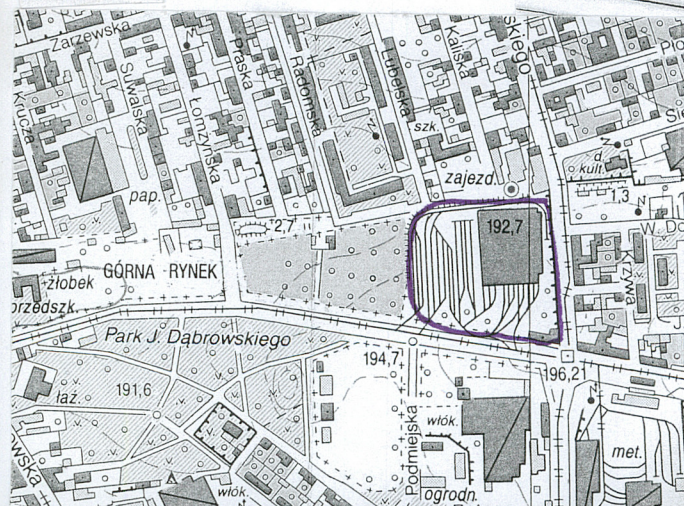
9. Użytkownik i jego adres
jw.

10. Rejestr zabytków

Nr A/88 Data 29.01.2010

z 22.11.2012 (budynek
adm. z punktem)
- uchylone Mk: DN z 29.05.2013

1 : 10 000

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Zajezdnia przy ul. Kilińskiego 245 powstała w 1928 r. jako „Zajezdnia Dąbrowskiego” (u zbiegu z tą ulicą). Budowę ukończono w grudniu tegoż roku. Wzniesiono halę na 100 wagonów oraz budynek biurowy. W połowie lat 60. XX w. powiększono zajezdnię niemal dwukrotnie, dobudowano od zachodu plac postojowy - ilość miejsc zwiększono do 306, z tego 154 w hali. Przebudowano zaplecze socjalne, zrealizowano nowe szatnie, umywalnie oraz suszarnie odzieży.

Kompleks budynków administracyjnych wzniesiono w rejonie skrzyżowania: dwa skrzydła parterowe oraz jedno dwupiętrowe z użytkowym poddaszem. Do parterowego budynku od północy przylegała portiernia. Wewnątrz znajdowały się konduktornia, ambulatorium, ekspedycja i dwa pokoje dla portiera. W części dwupiętrowej - pomieszczenia biurowe i gabinet kierownika zajezdni, pokój kontroli i statystyk, pokój listy płac. Na piętrach pokoje sypialne, stołowe i kąpielowe dla motorniczych i konduktorów dojeżdżających. Była tam też kuchnia, spiżarnia i pralnia na poddaszu. W parterowym budynku od zachodu znalazła się sala wykładowa o pow. 150 m². z gabinetem kierownika. W latach 60. XX w. halę przebudowano na przelotową, zamurowano skrajny wjazd do hali od wschodu i urządzono tu część administracyjną (nadbudowano piętro przekształcając elewacje), w l. 70. XX w. wymurowano między torami 15/16 ścianę działową, zlikwidowano podłogę z desek, położono betonową.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

- Zespół zajezdni usytuowany jest na narożnej działce, u zbiegu ulic Kilińskiego dawn. Widzewska (od wschodu) i ul. Dąbrowskiego dawn. Dąbrowska (od południa).

Budynek zajezdni usytuowany jest w głębi działki, z wjazdami od strony południowej, budynek administracji - narożnie, z dłuższą elewacją od strony południowej. Od strony ul. Kilińskiego teren jest wyniesiony (skarpa), ogrodzony ogrodzeniem z siatki metalowej wzdłuż bocznej elewacji zajezdni. Przy budynku biurowym znajduje się obecnie brama wjazdowa (pierwotnie wjeżdżały tu tramwaje, obecnie, po likwidacji torów - tylko samochody. Za ogrodzeniem, wzdłuż zajezdni znajduje się niewielki sad. Od strony zachodniej - torowisko.

B u d y n e k z a j e z d n i parterowy, murowany z cegły ceramicznej, tynkowany, na rzucie prostokąta, z przybudówkami piętrowymi od wschodu. Wjazdy dla tramwajów od południa. Hala podzielona jest na nawy stalowymi filarami. W posadzce, wzdłuż naw biegną kanały remontowe. Wieżba dachowa otwarta, ze stalowej kratownicy. W dachu świetliki na osi północ-południe. Elewacja frontowa z 21 prostokątnymi bramami wjazdowymi, pierwotnie wszystkie miały dwuskrzydłowe, drewniane wrota, obecnie zachowała się tylko część od wschodu. Co trzy otwory znajduje się ściana akcentowana od frontu pilastrem zwieńczonym trójkątnym "dekorem" wypełnionym motywem palmetowym w stylistyce art deco. Attyka w elewacji frontowej pełna, uskokowa, zwieńczona gzymsem uskokowym podkreślonym pasem tynku poniżej. W trzech osiach w centrum attyka wypiętrzona w prostokacie. Nad wrotami data "1928" i reliefowy symbol "kolei elektrycznej" (uskrzydłone koło z łamanymi strzałkami). Wrota drewniane, listwowe, o kratownicowej konstrukcji z nitowanymi płaskownikami. W narożnikach bryły graniaste słupy zwieńczone gzymsem. Elewacja zachodnia - gładko tynkowana. Wtórnie przebity szeroki otwór od strony północnej. Elewacja północna: 21 osi okiennych (okna duże, prostokątne, uskokowy gzyms wieńczący, pilastry jak od frontu. Wtórna przybudówka.

Elewacją wschodnią, wycofana w narożniku od strony południowej, piętrowa, szesnastoosiowa, sześćoosiowa część południowa nieco wyższa. Narożniki akcentowane płaskimi ryzalitami. Podziały poziome gzymsem działowym, gzymsem wieńczącym, okna szerokie, prostokątne, ślusarskie, kratownicowe i stolarskie na piętrze (zespolone).

14. Kubatura m ³	15. Powierzchnia użytkowa m ²	16. Przeznaczenie pierwotne zajezdnia tramwajowa, biura	17. Użytkowanie obecne zajezdnia tramw. biura
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja -		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Dobry. Zachowana w większości oryginalna forma budynków. Zdemonstowano część wrót drewnianych w zajezdni. W budynku biurowym wymieniono część stolarki okiennej na nową z PCV.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie -	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

Właściciel nie udostępnił dokumentacji technicznej zespołu.

25. Opracował

tekst SHS, 12.2009 r. *mur*
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki SHS, 12.2009 r. *mur*
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. SHS, 12.2009 r. *mur*
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów UMŁ, Archiwum WUOZ

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

22. Bibliografia

Olenderek J., Proces kształtowania przestrzeni w Łodzi II Rzeczypospolitej a awans administracyjny miasta. Łódź 2004, s. 233-234

W. Źródlak, W. Dębski, W. Hyży, T. Igielski, D. Walczak, Łódzkie Tramwaje 1898 - 1998. Łódź 1998, s. 36

Korzystano z materiałów na stronie internetowej Muzeum Komunikacji Miejskiej MPK w Łodzi.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Muzeum Komunikacji Miejskiej MPK Łódź, fotografie z okresu budowy Zajezdni (1928 r.)

27. Załączniki

Wkładka I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII.

1. Miejscowość ŁÓDŹ ul. Kilińskiego 245	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJEZDNIA II KEŁ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, , fotografie
---	--	---

cd. H i s t o r i a

Zlikwidowano część wrót od zachodu. W l.80 XX w. podzielono halę na trzy części: 12, 3 i 6-torową.

cd. O p i s

B u d y n e k b i u r o w y - murowany, tynkowany, kryty dachem konstrukcji drewnianej, pod papą. Stropy drewniane, schody murowane, lastrico, dwubiegowe. Generalnie na rzucie zbliżonym do litery V, o krótszym ramieniu wschodnim. Budynek generalnie dwutraktowy, w części trakty dzieli korytarz. W części parterowy, na cokole, w części dwupiętrowy (w trzech osiach od południa), od północy w tej części dodatkowa kondygnacja z nieco wyższym ryzalitem wejściowym. Dachy pulpitowe, nad częścią wysoką łamane. Ryzalit południowy pod dachem czteropołaciowym. Wieżba dachowa krokwiowo-płatwiowa, wsparta na stolcach z mieczowaniem i ściankach kolankowych. Okna drewniane, skrzynkowe, z kratownicowym szprosowaniem, w dużej części wymienione, nowe, z PCV; okienka - nadświetla szprosowane krzyżowo, ukośnie; stolarka drzwiowa w większości oryginalna, drzwi ramowo - płycinowe, jedno i dwuskrzydłowe, pełne i szkolne górą. Podłogi deskowe, ceramiczne i lastrico oraz wylewka cementowa w parterze.

Elewacje frontowe na cokole, w części parterowej, na wysokości nadproża okien biegnie gzyms uskokowy wydzielający trójdzielne nadświetla. Gzyms wieńczący uskokowy, podwojony. Okna trójdzielne, dzielone murowanymi słupkami. W części dwupiętrowej okna wąskie, prostokątne. Na osi, nad parterem płaski wykusz z oknem trójdzielnym nad nim taras z murowaną balustradą, tu także otwór trójdzielny z wydzielonym działowym gzymsem nadświetlem. Na osi prostokątna węższa attyka z wyłamanym na jej krawędzi gzymsem.

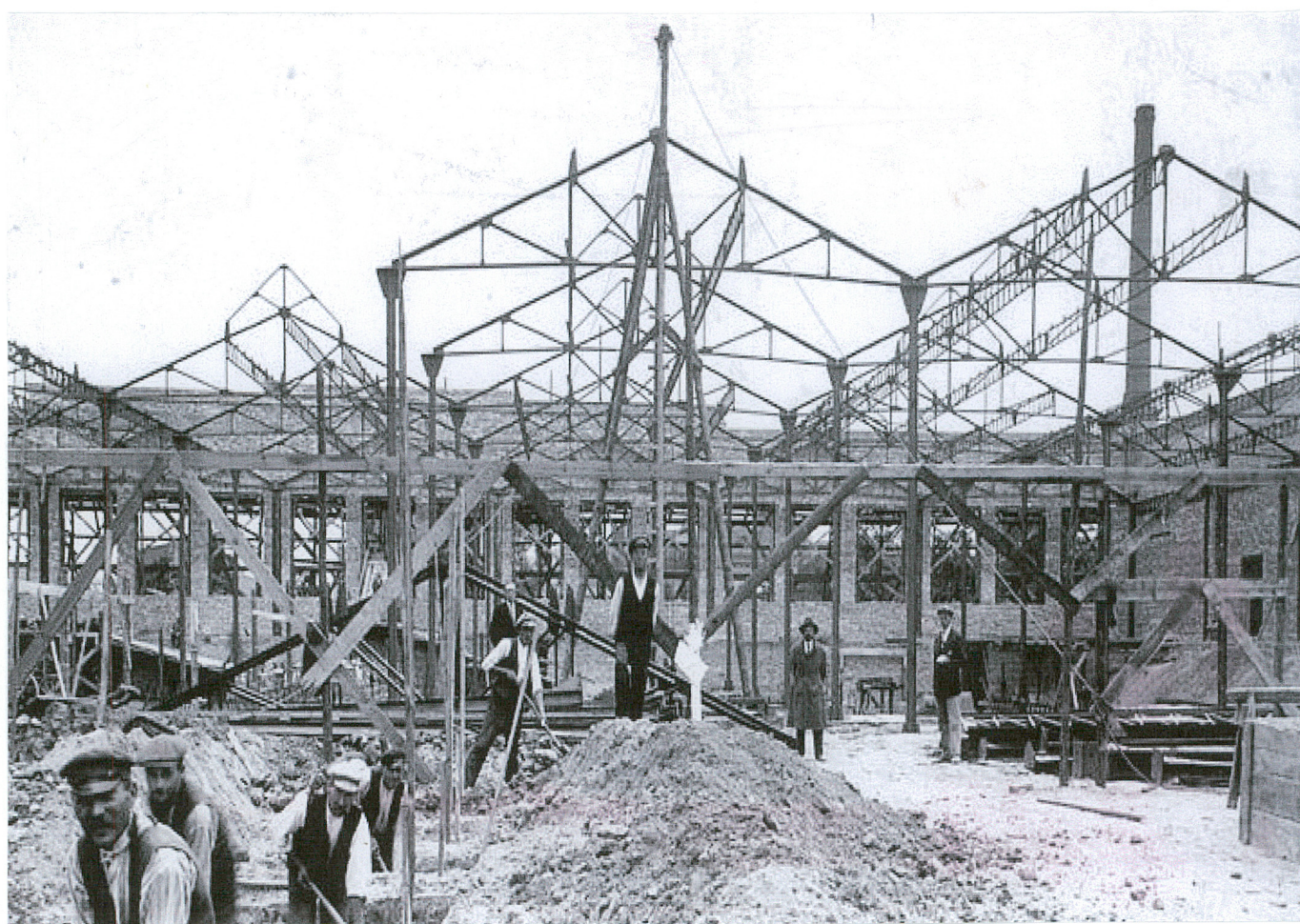
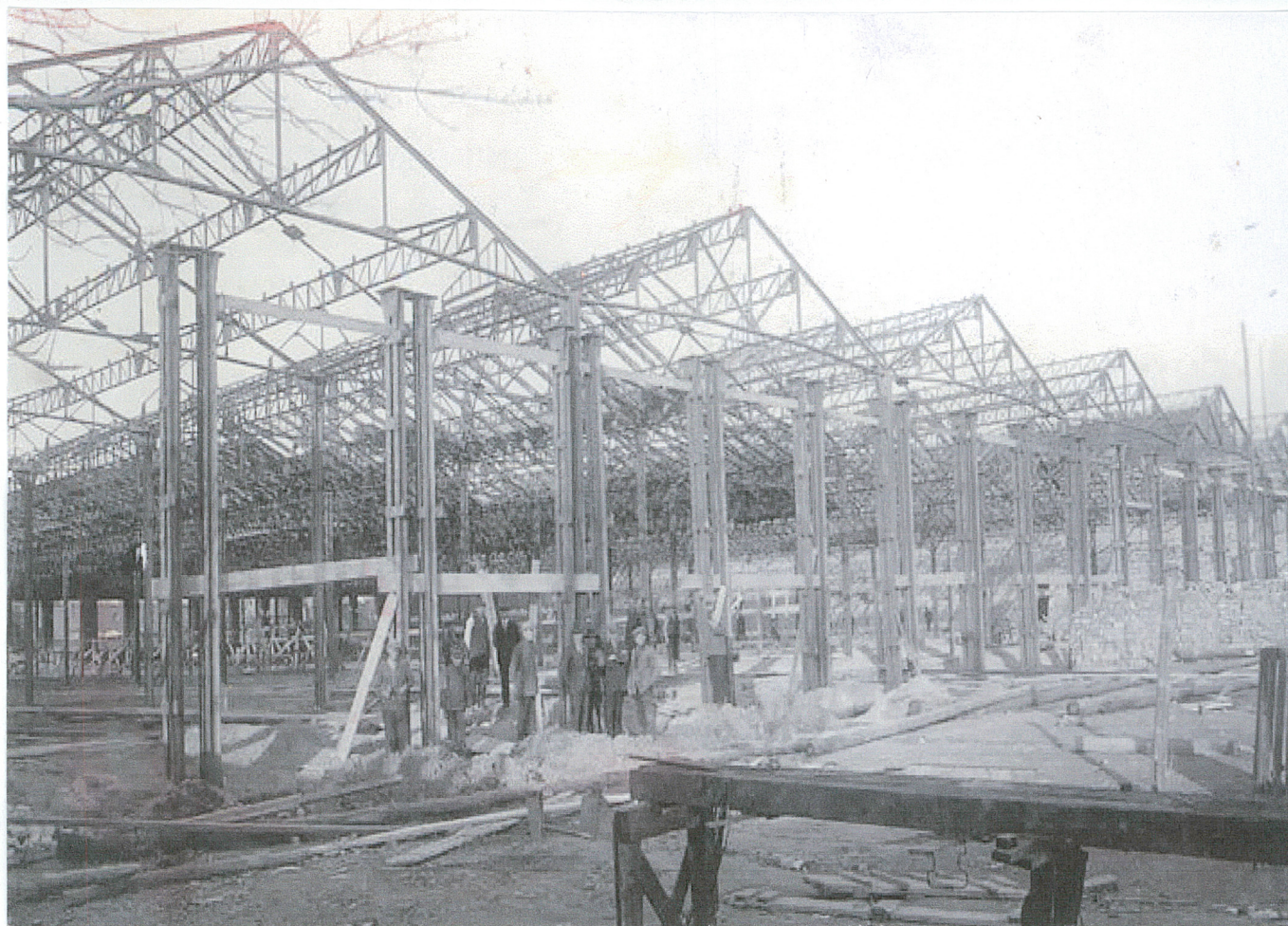
Elewacja południowa - dziewięcioosiowa, elewacja wschodnia - czteroosiowa. Okno skrajne, od północy - wąskie (1/3 pozostałych). Przy zaokrąglonym narożniku wejście w głębokiej wnęcie o ukośnych ościeżach po schodach jednobiegowych.

Wkładkę założył:

SHS 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ

Widoki hali postojowej w trakcie budowy. 1928 r.

1. Miejscowość ŁÓDŹ ul. Kilińskiego 245	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJEZDNIA II KEŁ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, rysunki , fotografie
---	--	--

cd. O p i s

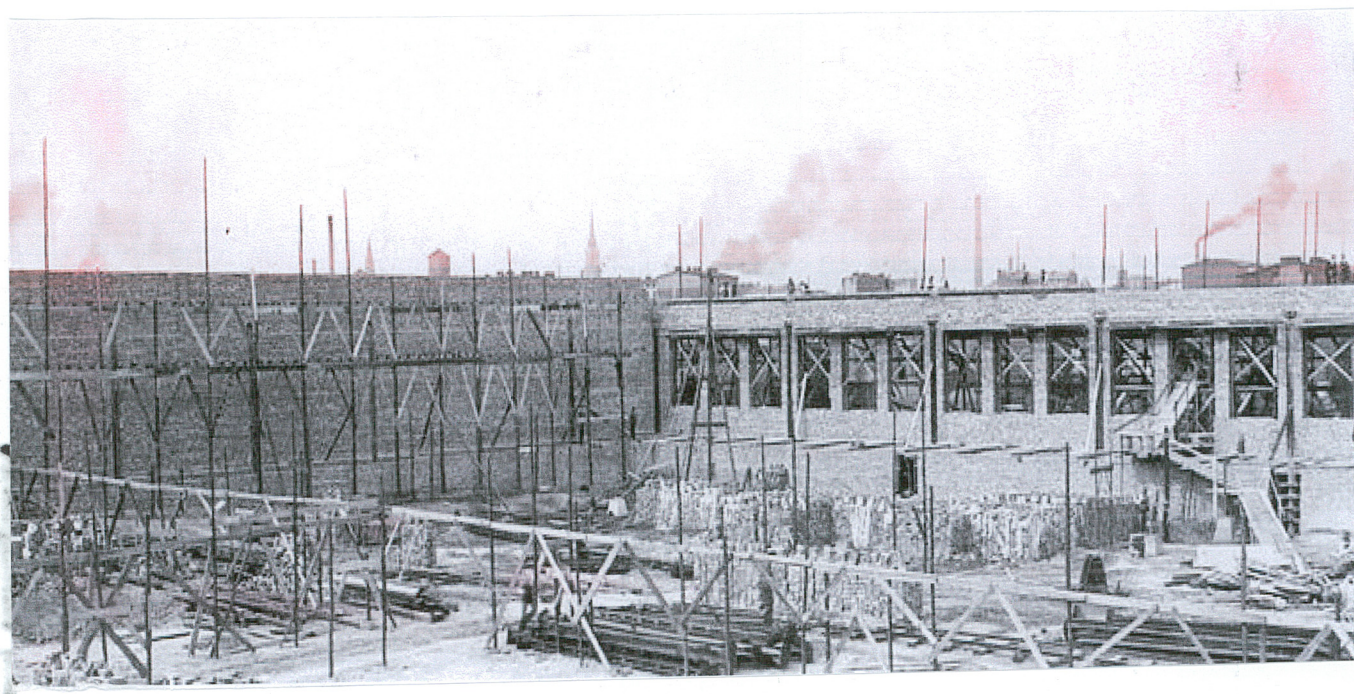
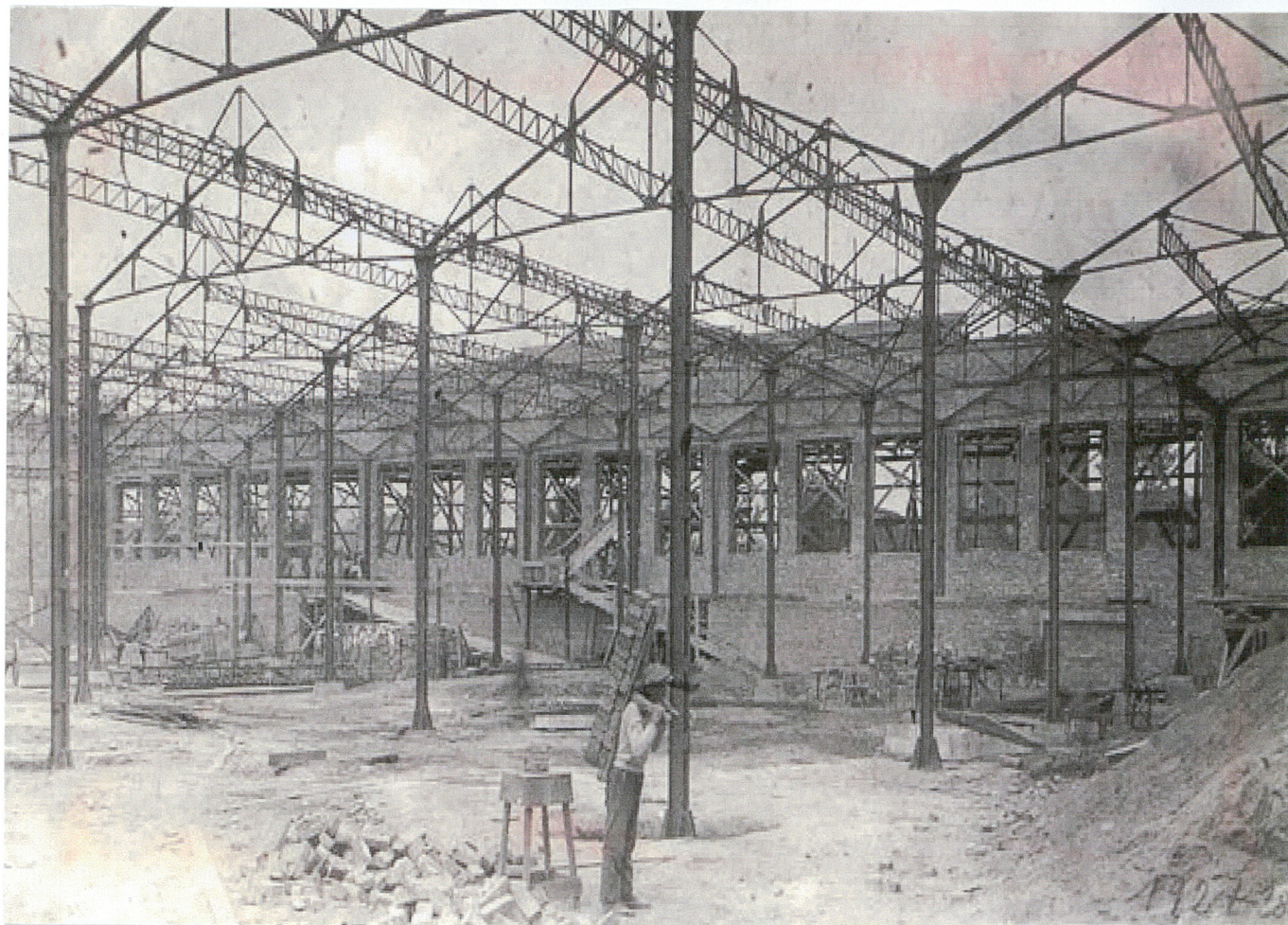
Elewacja północna skrzydła wschodniego z przybudówką (portiernią) parterową z oknem od zachodu i wejściem od północy i wschodu. Od zachodu w elewacji trzy osie okienne. W elewacji zachodniej skrzydła wschodniego cztery osie. Wejście po schodach jednobiegowych skrajnie od północy (balustrada metalowa) i w narożniku, na styku skrzydeł. Tu nad wejściem pięterko z oknem szczelinowym. Elewacja północna w części trzypiętrowej czteroosiowa z wydatnym ryzalitem klatki schodowej w drugiej osi od wschodu. Artykulacja gzymsami działowymi, okna prostokątne, dwudzielne, stolarka wymieniona. W ryzalicie balkon na piętrze. Skrzydło zachodnie w elewacji północnej trójosiowe, z niższą przybudówką w centrum. Elewacja zachodnia dzielona gzymsami, niewielkie okienko pod attyką na osi. Dwa okna w parterze. Attyka ogzymsowana, przesunięta ku południowi.

S t y l: Zespół budynków zajezdni przy ul. Dąbrowskiej wzniesiono w latach 20.XX w. i architektura budynków jest przykładem stylistyki modernistycznej z elementami art deco w sferze dekoracji. Budynek hali postojowej mimo dominującej funkcji użytkowej posiada także geometrycznie kształtowaną formę elewacji frontowej, gdzie oś środkową podkreślono uskokowym gzymsem wyłamanym ku górze na szerokości trzech osi, pod nim umieszczono datę powstania budynku oraz symbol transportu zasilanego elektrycznie w formie uskrzydłonego koła z „koroną” z pieciu łamanych strzał. Budynek biurowy, parterowy, skomponowany z układu geometrycznych brył, w części środkowej dwupiętrowy, zyskał horyzontalny charakter podkreślony podwojonymi gzymsami. Ściany przepruto trójdzielnymi i dwudzielnymi oknami prostokątnymi wpisującymi się w geometryczny układ tworzony przez gzymsy i naczółki okien poddasza. Elewację części wyższej wzbogaca prostokątny wykusz piętra i wyłamanie prostokątne gzyms wieńczący nad potrójnym okienkiem poddasza. Zaokrąglony narożnik wschodni budynku, jest charakterystyczny dla rozwiązań z tego okresu. Budynek w sposób harmonijny zamyka narożnik działki, tworząc dominantę układu przestrzennego tego rejonu miasta w skali urbanistycznej (wg J. Olenderek). Walorem założenia jest jego autentyzm, dobry stan zachowania oraz wartościowy kształt urbanistyczno-architektoniczny.

Wkładkę założył: ~~Jan W. Olenderek~~ SHS, 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ

Widoki hali postojowej w trakcie budowy. 1928 r.

1. Miejscowość ŁÓDŹ ul. Kilińskiego	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJEZDNIA II KEŁ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, fotografie
---	--	---

S P I S F O T O G R A F I I

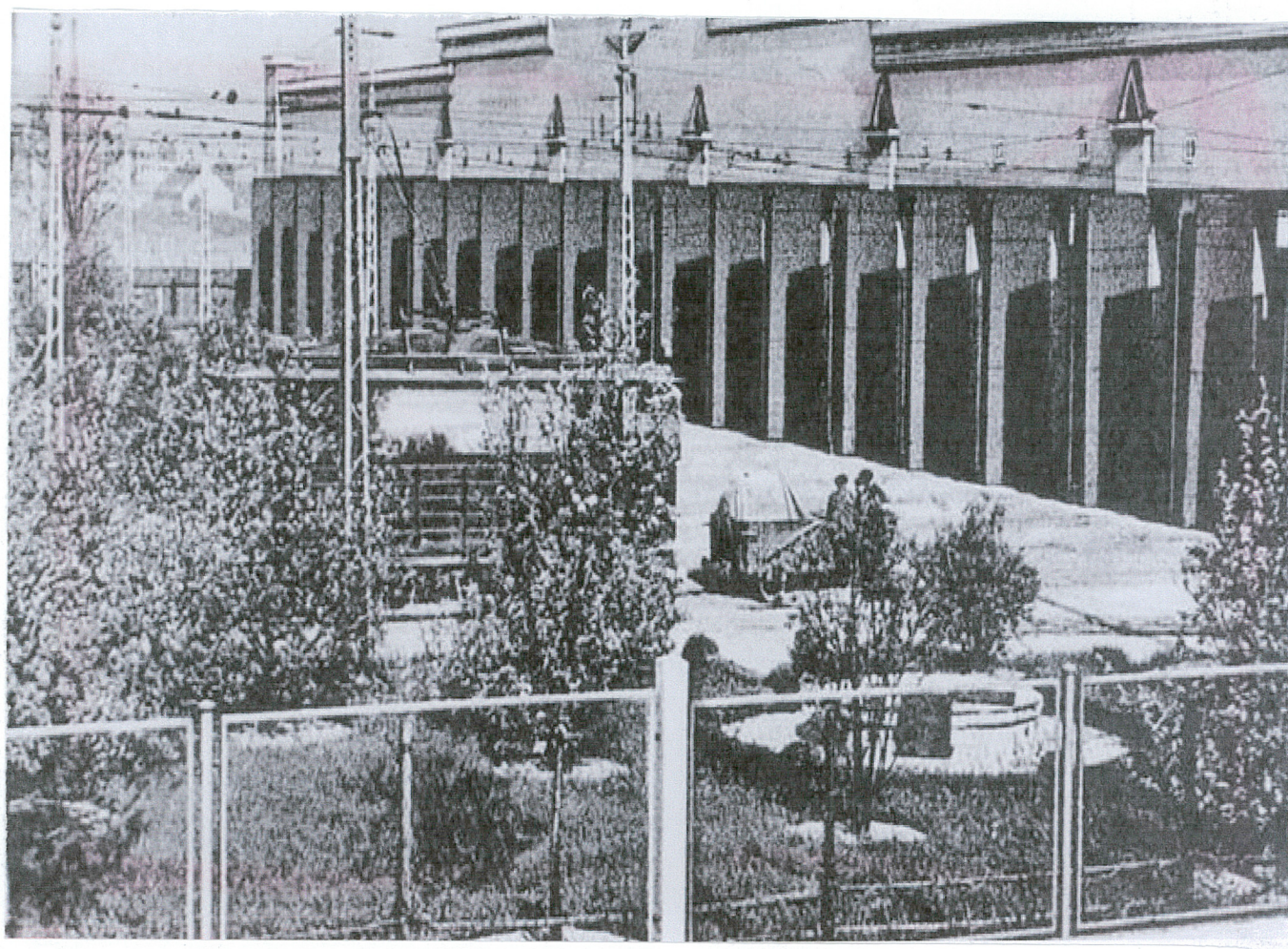
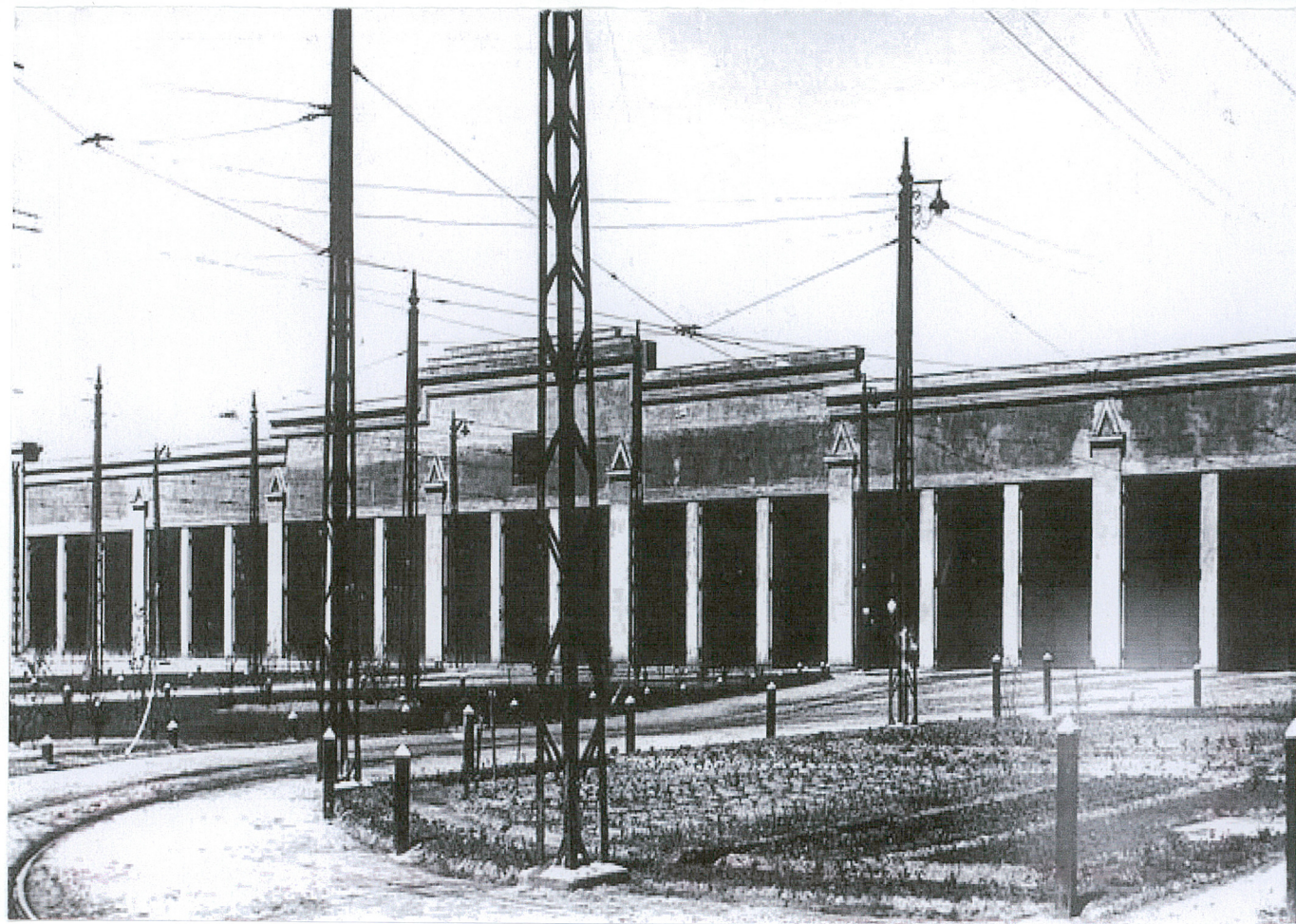
1. Widok budynku biurowego zajezdni od południa,
2. Widok budynku biurowego zajezdni od wschodu,
3. Widok budynku biurowego zajezdni od północnego-wschodu,
4. Widok budynku biurowego zajezdni od północy,
5. Skrzydło wschodnie budynku biurowego, widok od zachodu,
6. Budynek biurowy, widok od zachodu,
7. Brama wjazdowa na teren zajezdni od wschodu,
8. Widok na halę postojową zajezdni od południa, z góry,
9. Elewacja południowa hali postojowej,
10. Elewacja południowa hali postojowej, część środkowa,
11. Elewacja południowa hali postojowej, część wschodnia,
12. Widok na fragment zadaszenia hali postojowej,
13. Wrota hali postojowej,
14. Fragment elewacji frontowej hali postojowej, data powstania,
15. Elewacja zachodnia hali postojowej,
16. Elewacja północna hali postojowej,
17. Elewacja wschodnia hali postojowej, widok od północy,
18. Elewacja wschodnia hali postojowej, fragment południowy,
19. Hala postojowa, fragment wnętrza,
20. Hala postojowa, fragment wnętrza II,
21. Hala postojowa, schody do kanału remontowego,
22. Nawierzchnia z kamienia przed halą postojową.

Wkładkę założył: 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)

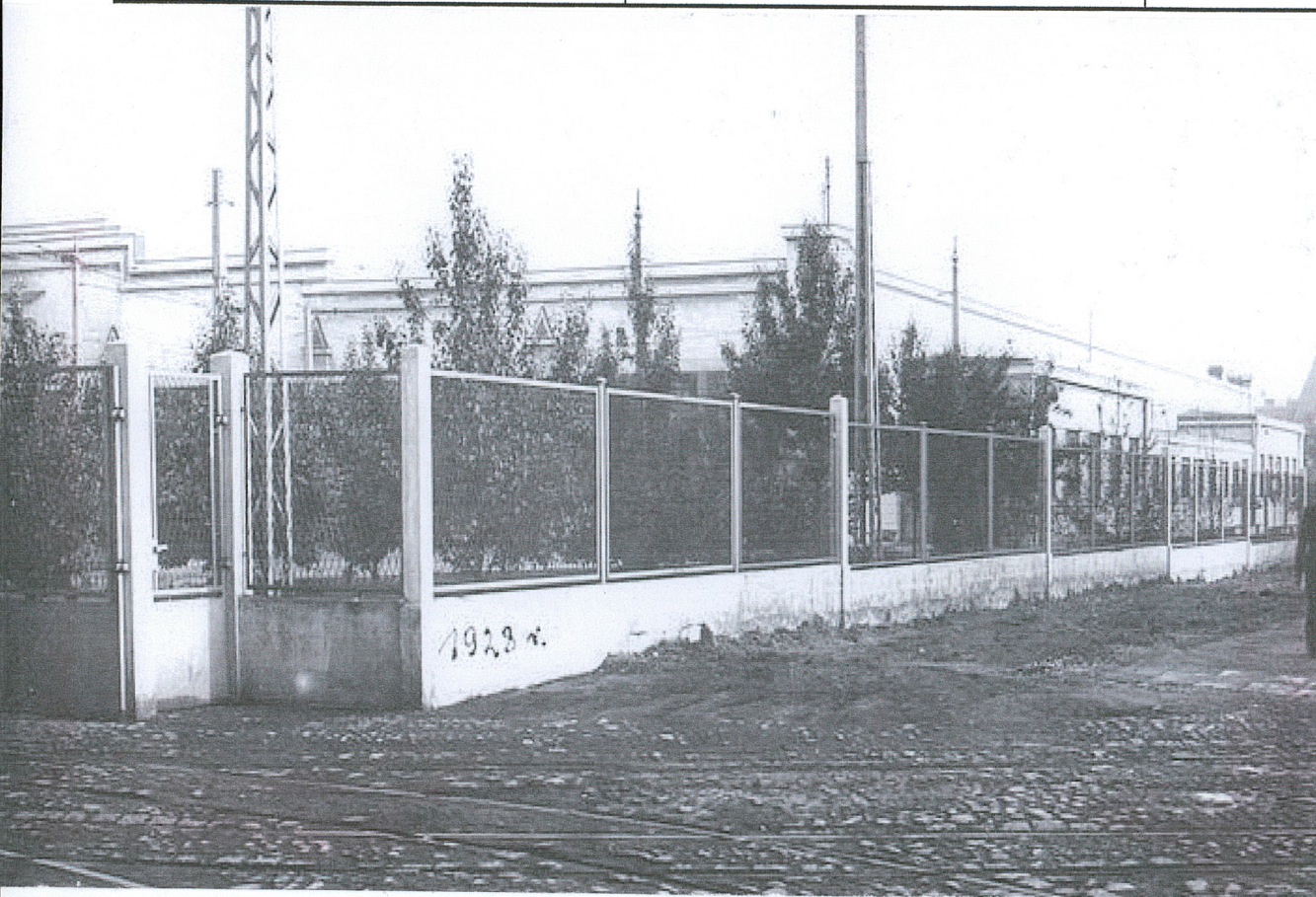
Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ

Wzór ODZ 1978 r.

Widoki elewacji frontowej hali postojowej , okres międzywojnia

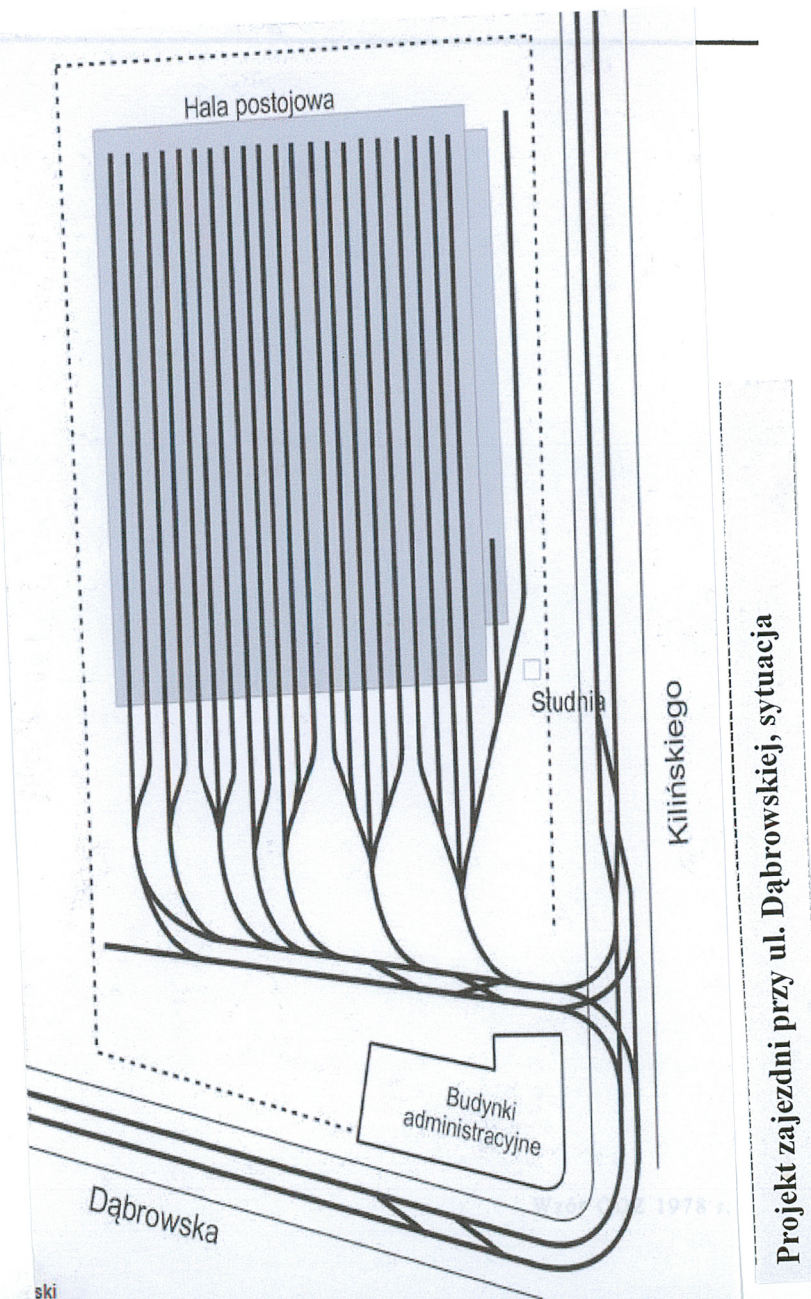
1. Miejscowość ŁÓDŹ ul. Kilińskiego 245	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJEZDNIA II KEŁ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Fotografie, plan
---	--	--

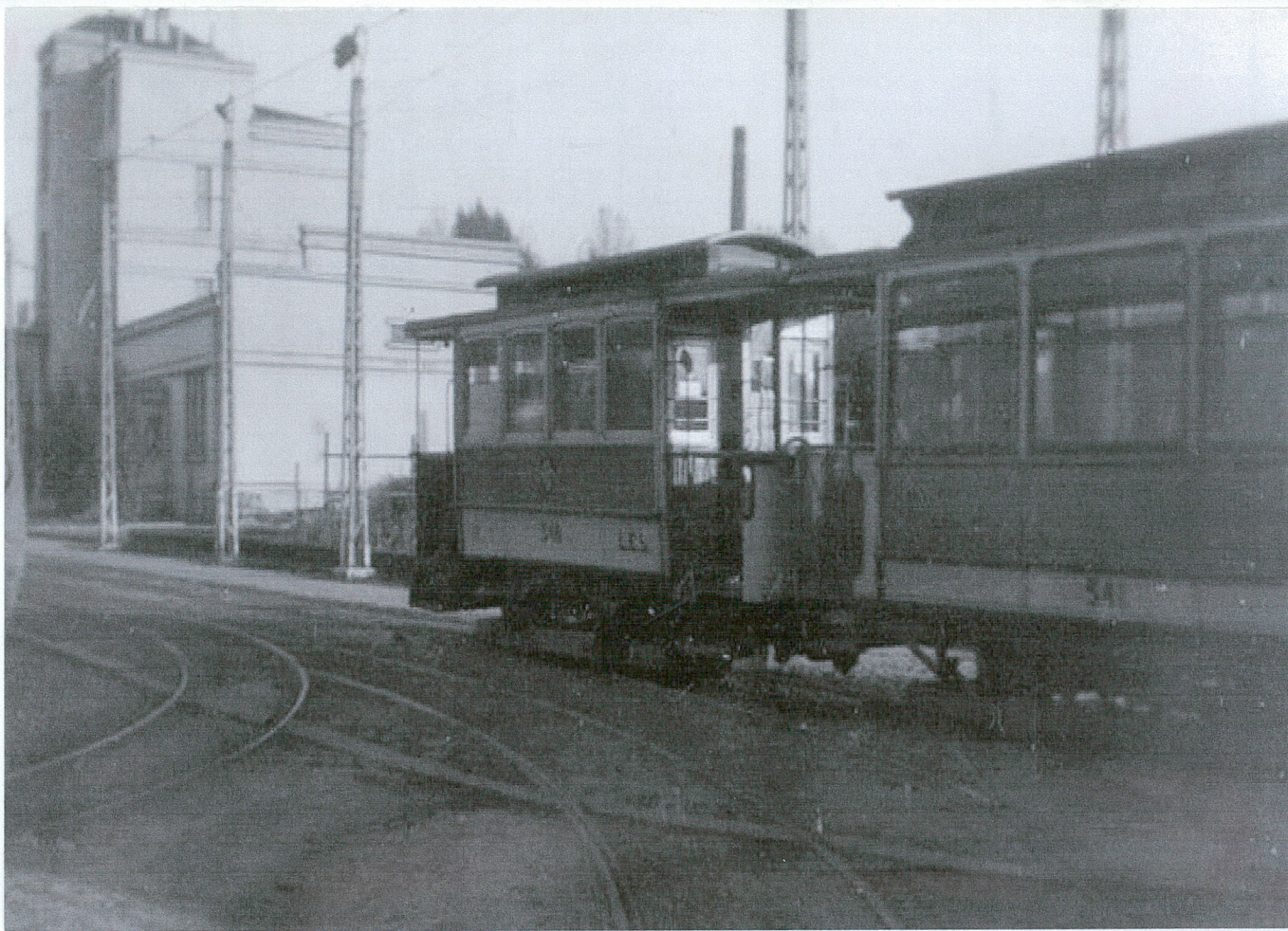

Widok zajezdni od strony ul. Kilińskiego, okres międzywojnia

Wkładkę założył: SHS 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ w Łodzi

Widok budynku administracyjnego od strony ul. Kilińskiego, okres międzywojenny

3

2

WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZALĄCZNIK NR V

1. Miejscowość
ŁÓDŹ
ul. Kiłińskiego 245

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAJEZDZNIA II KEŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Fotografie, rysunki

4

5

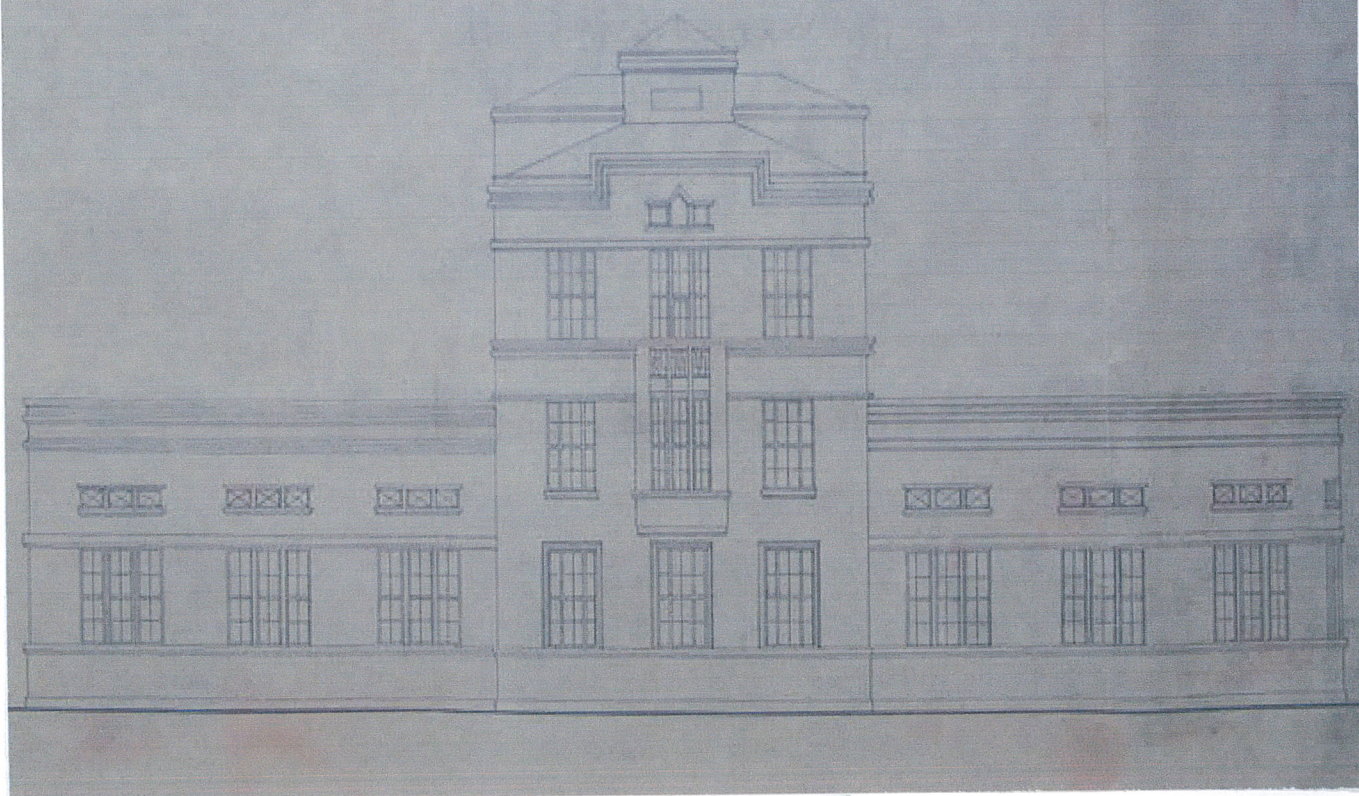

6

Wkładkę założył: 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ w Łodzi

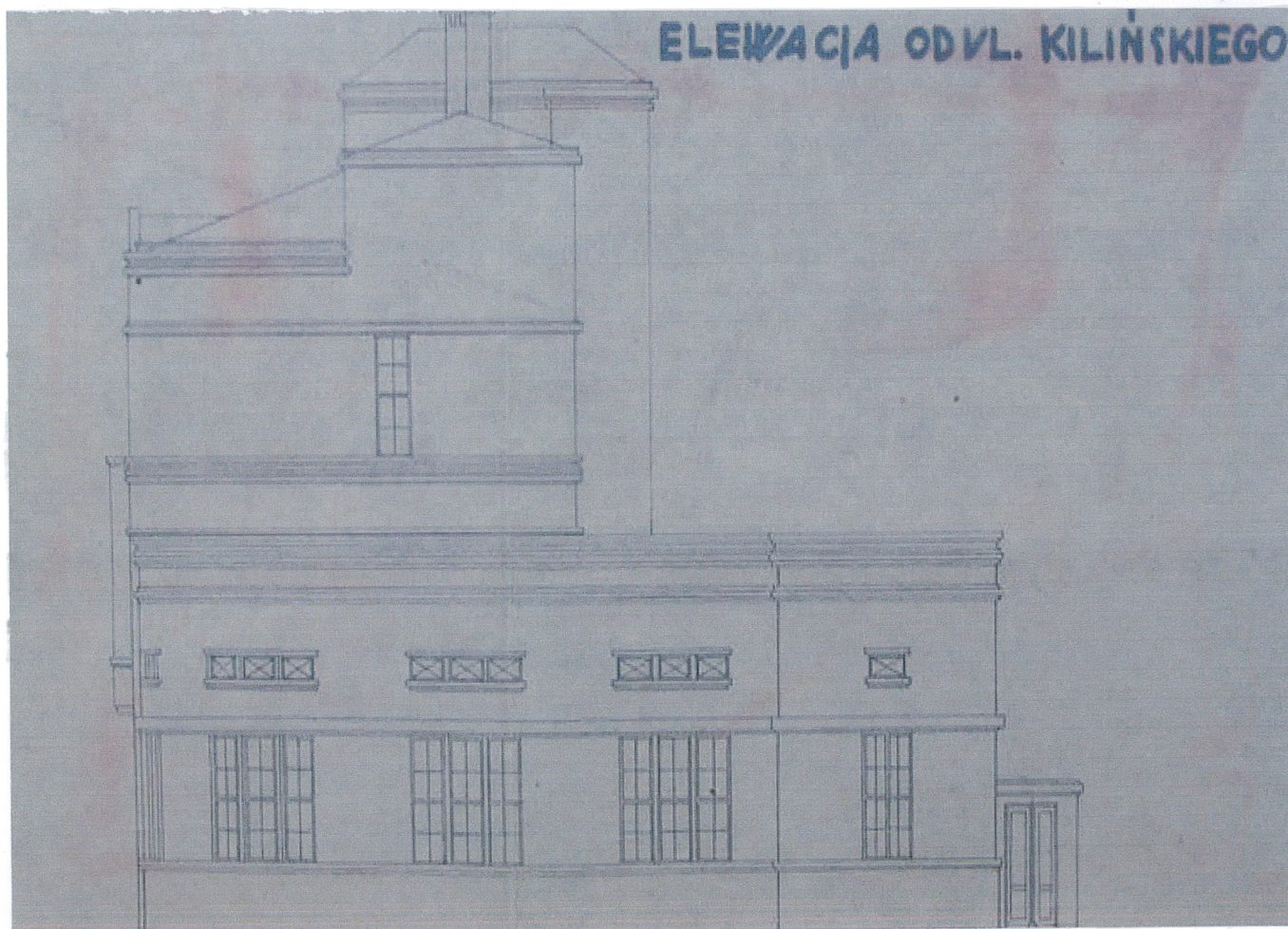
Wzór ODZ 1978 r.

ELEWACJA OD UL. DĄBROWSKIEJ

Projekt budynku administracyjnego , elewacja południowa

ELEWACJA OD UL. KILIŃSKIEGO

Projekt budynku administracyjnego , elewacja wschodnia

WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZAŁĄCZNIK NR VI

1. Miejscowość
ŁÓDŹ
ul. Kilińskiego 245

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAJEZDZNIA II KEŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Fotografie

7

8

9

Wkładkę założył: SHS, 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ w Łodzi

Wzór ODZ 1978 r.

10

12

11

14

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZAŁĄCZNIK NR VII

1. Miejscowość

ŁÓDŹ
ul. Kilińskiego 245

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZAJEZDNIA II KEŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Fotografie

13

15

16

Wkładkę założył: SHS, 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ w Łodzi

Wzór ODZ 1978 r.

17

19

18

1. Miejscowość ŁÓDŹ ul. Kilińskiego 245	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZAJEZDNIA II KEŁ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Fotografie
---	--	--

21

22

Wkładkę założył: SHS, 11.2009 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum WUOZ w Łodzi

Wzór ODZ 1978 r.